

84

เทคโนโลยีชาวบ้าน

คิดเป็น...
เทคโนโลยี

● สาวบางแค 22

วช. ส่งเสริมเพิ่มมูลค่า

“ผ้าไทย”

ด้วยนวัตกรรมสิ่งทอรักษ์โลก

ชวงนี้เทรนด์ “รักษ์โลก” กำลังมาแรงเป็นอย่างมาก ในทุกวงการ ไม่ว่าจะเริ่มเรื่องอาหารการกินอยู่ หรือแม้กระทั่งวงการ “แฟชั่น” มีการนำเส้นใยธรรมชาติ หรือสังเคราะห์จากธรรมชาติมาใช้ในการออกแบบเสื้อผ้า เครื่องประดับ นับเป็นจุดเปลี่ยนเปลี่ยนที่ดี เพราะทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไปด้วยกัน

เส้นใยกล้วย ไนทานแพ้นสิ่งทอ
ผลงาน “มทร. รัตนบุรี”

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนบุรี (มทร. รัตนบุรี) เป็นหนึ่งในสถาบันการศึกษาที่สนใจกระแสแฟชั่นรักษ์โลก จากเส้นใยกล้วย สิ่งทอ Eco-friendly ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ เสื้อผ้า กระเป๋าถือ หมวก และรองเท้า ฯลฯ ทีมนักวิจัยได้นำวัสดุเหลือใช้จากการกระบวนการผลิตกล้วยมาพัฒนาเป็นเส้นใยอุตสาหกรรมสิ่งทอ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ลด

หัตถกรรมจากเส้นใยกล้วย
ผลงาน มหาวิทยาลัยพายัพ

ชุดแฟชั่นจากเส้นใยกล้วยของ มทร. รัตนบุรี ได้รางวัล Platinum Award

การนำเข้าเส้นใยธรรมชาติจากต่างประเทศ และช่วยเพิ่มทางเลือกใช้ผ้าจากเส้นใยธรรมชาติให้กับผู้ประกอบการแฟชั่น เครื่องแต่งกายและเคหะสิ่งทอภายในประเทศ

นวัตกรรมการแปรรูปเส้นใยกล้วย เป็นประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกายและภาคเกษตรอย่างดียิ่ง ผลผลิตที่งานวิจัยชิ้นนี้ ได้รับรางวัล Platinum Award พร้อมถ้วยรางวัลพระราชทานจาก สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานมหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ 2563 ที่นำมาก

นอกจากนี้จากกล้วยมาปั่นเป็นเส้นด้าย ที่มีคุณสมบัติพิเศษด้านความแข็งแรงและทนทาน สามารถขึ้นรูปเป็นเส้นด้าย ผลิตเป็นเสื้อผ้าและตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกายและเคหะสิ่งทอแล้ว ผศ.ดร. สาคร ชลสาคร คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ สาขาวิชาสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม คณะ

เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร. รัตนบุรี ซึ่งเป็นเจ้าของผลงานวิจัยชิ้นนี้ ยังได้พัฒนาต่อยอดเป็นผ้าจากใยกล้วยบัวหลวง ที่มีคุณสมบัติพิเศษคือ มีน้ำหนักเบา สวมใส่สบาย สร้างความเป็นเอกลักษณ์ผ้าจากเส้นใยกล้วยของปทุมธานี ทั้งนี้ ผู้สนใจสามารถเยี่ยมชมผลงานผ้าใยกล้วยได้ที่ ศูนย์ส่งเสริมอาชีพวัดไถ่เตี้ย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โทร. 094-438-6587

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าใยกล้วย
ผลงาน “มหาวิทยาลัยพายัพ”

เนื่องจากงานหัตถกรรมเส้นใยพืชได้รับความนิยมสูงขึ้น ทีมนักวิจัยมหาวิทยาลัยพายัพ ประกอบด้วย รศ. เอนก ชิตเกษร และ รศ. พรธมนุช ชัยปิ่นชนะ จึงได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากเส้นใยกล้วย ซึ่งเป็นพืชที่

ปลูกได้ทุกภาคของประเทศไทยมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ในลักษณะงานหัตถกรรมที่สวยงามเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ชุมชนท้องถิ่น โดยงานวิจัยดังกล่าวได้รับทุนอุดหนุนโครงการวิจัยเพื่อชุมชนสังคม จากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2560

ทีมนักวิจัยประสบความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าใยกล้วยและได้ถ่ายทอดกระบวนการการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากเส้นใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติสู่กลุ่มพ่อค้าจังหวัดลำพูน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน จังหวัดกำแพงเพชร โดยชาวบ้านได้เรียนรู้การทอผ้าโดยใช้เส้นฝ้ายเป็นเส้นยืน และใช้เส้นใยกล้วยเป็นเส้นพุ่ง สามารถใช้ต้นกล้วยได้ทุกชนิด แต่ต้นกล้วยน้ำว้ามีความเหนียวมากที่สุด เมื่อเริ่มทอควรพรมน้ำบนเส้นใยกล้วย

เทคโนโลยีชาวบ้าน

TechnologyChaoBan
Circulation: 150,000
Ad Rate: 35,000

Section: -/-

วันที่: อังคาร 15 - พุธ 30 กันยายน 2563

ปีที่: 32

ฉบับที่: 727

หน้า: 84(เต็มหน้า), 85

จำนวนหน้า: 2

Ad Value: 70,000

PRValue (x3): 210,000

ศิลปิน: สีสี่

คอลัมน์: คิดเป็น...เทคโนโลยี: วช. ส่งเสริมเพิ่มมูลค่า "ผ้าไทย" ด้วยนวัตกรรมส่งทอรัศโลก

เทคโนโลยีชาวบ้าน 85

ทีมนักวิจัยของมหาวิทยาลัยพายัพ

ลายผ้าที่ออกแบบใหม่

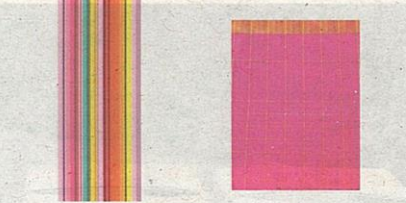
ลายผ้าดั้งเดิม

กรีดคันกล้วยเป็นชิ้นบางๆ

ที่เตรียมไว้เพื่อให้นุ่มและง่ายต่อการทอ ปรับเพิ่มความถี่ของทอเพื่อให้เส้นยืนมีความถี่ รวมทั้งปรับใช้พื้นทอที่สร้างขึ้นมาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อฝึกโยกกล้วย ให้มีขนาดเส้นใยที่มีขนาดละเอียดมากขึ้น เพื่อใช้ในการทอด้วยวิธีการทอพื้นเมือง ขณะเดียวกัน ชาวบ้านได้เรียนรู้เทคนิคการใช้วัสดุอย่างมีธรรมชาติในท้องถิ่น ได้แก่ ใบตะเคียนหนุม (ใบหว) ค่าเสด (ค่าเง) เปลือกประตู กระเจี๊ยบแดง ต้นขนุน ใบมะม่วง และเทคนิคการย้อมเส้นใยด้วยสารส้ม จุนสี โคลน น้ำขี้เถ้า และน้ำปูนใส รวมทั้งถ่ายทอดเทคนิคการสร้างลวดลายในการทอมาจากการสอดเส้นใยกล้วยและการสร้างลวดลายที่แตกต่างจากการทอผ้า เพื่อสร้างลวดลายใหม่ๆ ได้ตามความต้องการ

ทีมนักวิจัยและชาวบ้านได้ร่วมกันพัฒนาการยกระดับผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น กระเป๋าถือสุภาพสตรี หลากหลายขนาด โดยจำหน่ายสินค้ากระเป๋านีราคา ใบละ 3,800 บาท นำไปสู่วิสาหกิจชุมชนที่ทันสมัย ชุมชนมีโอกาสได้รับการคัดเลือกเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบส่งเสริมรายได้และเศรษฐกิจในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สร้างรายได้ และโอกาสทางการตลาดและช่องทางในการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม เพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภคทั้งในและนอกชุมชน

ลวดลายผ้าขาวม้าแบบดั้งเดิม (ขาว) กับลวดลายแบบใหม่ (ซ้าย)

ผ้าขาวม้าลวดลายแบบใหม่ ที่อยู่ระหว่างการทอ

“นริส. กฤษิพ” พัฒนวัตกรรมพิชิตวงเล็บ

ดร. พริยา สระมาลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าให้มีคุณภาพ สามารถเพิ่มมูลค่าและเพิ่มพัฒนาของทางตลาด เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

ทั้งนี้ จังหวัดราชบุรี มีควมหลากหลายทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ วัฒนธรรม และประเพณี อันเป็นลักษณะเด่นของท้องถิ่น สืบทอดมาแต่โบราณกาล จังหวัดราชบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม เช่น ไทยทรงดำ ไทยญวน มอญ กะเหรี่ยง จึงทำให้มีอิทธิพลต่อลวดลาย การออกแบบ ปัจจุบันจังหวัดราชบุรีเป็นแหล่งผลิตผ้าขาวม้าทั้งในรูปแบบอุตสาหกรรมและหัตถกรรมที่ทำในครัวเรือน

สำหรับกลุ่มหัตถกรรมที่เข้าร่วมโครงการครั้งนี้ คือ ศูนย์วัฒนธรรมบ้านไทยทรงดำ บ้านหัวเขาเงิน มีกำลังการผลิตผ้าขาวม้า 1,500 ผืน ต่อเดือน หรือประมาณ 50 ชิ้น ต่อวัน ในช่วงวิกฤตโควิด-19 กำลังการผลิตลดลงเหลือแค่ วันละ 30 ผืน ทางกลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายผ้าขาวม้าเดือนละ 800,000 บาท

ทีมนักวิจัยได้นำองค์ความรู้เรื่องทฤษฎี คุณลักษณะเส้นใย กระบวนการขึ้นเส้นยืน การแปรรูปผลิตภัณฑ์มาถ่ายทอดให้ชาวบ้าน ออกแบบสีสำหรับลายผ้าขาวม้าในรูปแบบใหม่ โดยวางแผนสีให้ทันสมัย ผักฝนการขึ้นเส้นยืนได้ด้วยตัวเอง โดยใช้หลักการคำนวณเส้นยืน นำความรู้เรื่องคุณสมบัติของเส้นใยชนิดต่างๆ มาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ผ้า

แปรรูปเป็นเส้นใยกล้วย

ขาวม้าของแต่ละกลุ่ม ถ่ายทอดความรู้เรื่องการตกแต่งสำเร็จ (Finishing) มาใช้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม ทำให้ผ้านุ่มก่อนนำมาวางขาย เป็นต้น

หลังจากชาวบ้านนำความรู้ไปใช้งานจริง สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าของพื้นผ้าขาวม้าได้มากขึ้น เพราะคุณลักษณะของเส้นใยที่เลือกมาใช้ เมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้วมีลักษณะภายนอกดูแล้วคล้ายเส้นไหม โดยมีความมันวาว (แต่น้อยกว่าไหม) ผ้าเนื้อนุ่มขึ้น และซึมซับน้ำได้ดีกว่าเส้นใยสังเคราะห์ที่ใช้ย้อมเดิม ทำให้ผ้าขาวม้าที่ทอออกมามีราคาแพงและมีคุณสมบัติที่ดีขึ้น ส่วนเศษผ้าที่เหลือจากการกระบวนการผลิต นำมาทำผลิตภัณฑ์อื่นๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น เข็มกลัด สร้อยคอ ฯลฯ ซึ่งเป็นการใช้วัตถุดิบอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) สร้างรายได้เพิ่มแก่ชุมชนด้วยคุณค่าทางอัตลักษณ์ที่งดงาม ทำให้ชาวบ้านมีกำลังใจในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าขาวม้าทอมือให้คงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

